

Evangelizacija naših dana i kerigmatski vakuum

Petar Barun

petar.barun@zg.t-com.hr

Uvod

Čovjek neupućen u crkvena zbivanja zacijelo se pita čemu služe učestali pozivi njezinih službenika na novu evangelizaciju. Nakon dva tisućljeća kršćanstva ima li Crkva išta novo reći čovječanstvu? Koji su krajnji motivi takvih promidžbenih apela? Koga Crkva spašava: kršćanstvo, svoje postojanje, kršćanske vrednote u društvu, Boga...? Što još nije rekla svijetu, a da to već nije obznanjeno? Je li Isus iz Nazareta ugrožen dekadencijama u svijetu i u crkvenim krugovima? Ugrožavaju li ga ratovi, ekološke i ine krize? Što suvremenici mogu otkriti o pojmu *evangelizacija*, osim onoga *googlanja* na lingvističkoj razini? Unutar kršćanskog miljea pojam je izronio nakon Drugoga vatikanskog koncila (1962-1965), a potom je 8. prosinca 1975. godine apostolskim nagovorom pape Pavla VI. o evangelizaciji *Evangelii nuntiandi* lansiran u žarište crkvenoga promišljanja. Kakva je bila reakcija onih koji su po službenoj dužnosti trebali odgovoriti? I danas u crkvenoj praksi izaziva prijepore i zbunjenost. Neki se vode činjenicom da svoju crkvenu službu obavljaju savjesno – rade kako su poučeni. Drugi, natjerani krizama, moraju nešto poduzeti zbog nevolja koje su pogodile crkvene zajednice, iako ne uviđaju što su dosad radili pastoralno »naopako«. Nekima je »kriva« liberalizacija crkvene stege, jer smatraju da se otišlo pre-daleko i radije bi se vratili Tridentskom koncilu (1545-1563). Svatko ima svoja opravdanja i objašnjenja. Za suvremenu evangelizaciju ključno je promotriti kako je u crkvenom pastoralu nastao taj kerigmatski vakuum.

Kakav bi to bio novi pogled na Isusovu Radosnu vijest u 21. stoljeću, usred kompleksnih društvenih i religijskih bivanja kojima smo svjedoci? Crkva se našla u »Bermudskom trokutu« između sekularizacije, dekristijanizacije i ateizacije društva. Institucionalnoj Crkvi se štošta spočitavalo i prigovaralo. Utjecaj je u društvu kopnio, bilo suptilnim bilo nasilnim metodama poput onih u komunizmu. U demokratskim društvima, donedavno kršćanske sredine, doživjele su brodolom u srazu s modernim strujanjima u društvu. Crkvene se norme doživljavaju više kao uteg i zapreka u oslobođenju ljudskih mogućnosti.

Crkva je postupno prolazila krize vlastitog identiteta i poslanja. Izazov je golem. Uvažavajući nužnost kritičkoga pristupa, valja zapaziti da se evangelizacijsko korito, usprkos otporima, produbljuje.

Težina naviještanja Isusove Radosne vijesti

Isusova mala zajednica, nakon njegova uskrsnuća i uzašašća, našla se sama pred nevjerojatnim zahtjevom naviještanja Radosne vijesti, pred poslanjem koje je primila od Isusa, onog istog kojega su vjerski poglavari i rimski upravitelji ubili raspinjanjem na križ. U moćnom rimskom imperiju i strogim vjerskim propisima valjalo im je započeti evangelizaciju, prožeti svoj narod i sve druge, do nakraj svijeta. I onim dobronamjernima se u takvoj vjerskoj i društvenoj situaciji činilo neostvarivim navijestiti Isusovu Radosnu vijest. Evangelizacijska evolucija odvijala se u suradnji s Duhom Svetim za koga je Isus rekao da je drugi, unutarnji Učitelj koji će ih uvoditi u spas. Tu se krije tajna prvoga, kerigmatskoga navještaja i njegova uspjeha.

Dakle, Crkva u svojoj memoriji čuva evangelizacijsko blago koje nastoji posadašnjiti i učiniti poželjnim. U postkoncilskom razdoblju mnogo je truda ulagalo u pokretanje evangelizacijskog pastoralala. Čini se kao da Crkva za suvremeni svijet nema prokušan i učinkovit evangelizacijski model. Dokument *Kako evangelizirati sekulariziranu Europu* (1985.) zorno govori koliko crkveno učiteljstvo traga za novim evangelizacijskim oblicima. Dijagnoza crkvene i društvene zbilje opisana je briljantno, ali manjka evangelizacijsko-terapijski odgovor na patnje i krize suvremenoga čovjeka i društva. Hijerarhijska Crkva proživljava svoju katarzu suočavanja s vlastitom prošlošću i s krivicama u njoj. Doživljava se suodgovornom za stanje u društvu i u sebi samoj, posebice u takozvanim kršćanskim društvima – poput Italije, Španjolske, Belgije... Kakva nova evangelizacija može promijeniti koban tijek zbivanja? I današnja situacija u mnogim elementima slična situaciju početka širenja Radosne vijesti i rađanje Crkve. Mnogi se i danas pitaju: Zar će u ovakvim okolnostima Isusova Radosna vijest doista moći mijenjati svijet i narode? Utješno i ljekovito djeluje baštinjeno iskustvo ranokršćanske Crkve koja je rasla usred vjetrova i valova koji su je udarali iznutra i izvana. Crkva je plovila, u hodu pronalazila evangelizacijske kanale i oblike djelovanja, hvatajući se ukoštac s gorućim pitanja svoga vremena.

Pogled na početke rađanja Crkva osnažuje i ohrabruje suvremene tragačtelje za autentičnim navještajem. Izvorni model se razvodnjavao masovnim krštavanjem naroda u 6. i 7. stoljeću i postupno je, poput prijevjesa, prekrivao dinamiku Isusova uvođenja svojih učenika u Radosnu vijest. Mogu li se stari evangelizacijski oblici ponuditi narodima 21. stoljeća? Forme svakako treba osuvremeniti, potrebne su nove mješine za sadržaj Radosne vijesti koja ima

trajnu moć preobrazbe ljudskog uma i srca. Tko god s Radosnom viješću trguje, diskreditira je. Bez unutarnjeg preispitivanja, možemo li se iskreno kajati za propuste i grijeh *kontraevangelizacije*? Koliko se vremena utroši na održavanje paraevangelizacijskih struktura da bi se zadržao *status quo* u crkvenim relacijama? Podržavamo li osobno neodrživo stanje?

Kršćani u Europi su iznimno osjetljivi na zbivanja i pitaju se što će zbiti sa zipkom kršćanske Europe? Na nju su ponosni i ranjivi, dobro je znano što je značila za njen identitet, *brend* po kojem je poznata u svijetu. Navještaj Radosne vijesti već dulje ne odjekuje ljupko na europskom kontinentu. To je velika enigma, misterij, znak duha vremena unutar crkvenog miljea. Tu je ključno pitanje: Kakva je formacija evangelizatora, posebice na kleričkoj razini, jer su oni prvi pozvani prenositi poruku Isusa iz Nazareta? Tko će učvrstiti vjernike u vjeri, a tko će uvesti u vjeru Isusa Krista? Evangelizacijska mjesta bi trebale biti poput radaonica (usp. 1 Kor 15) s kompetentnim timom. Ako Radosna vijest ne odjekuje radosno među profesionalcima, kako će odjekivati u prenošenju vjere, u poučavanju? Papa Franjo je u tom kontekstu samokritički otišao dalje od svojih prethodnika, javno govori da je sklerotičnost klera velik uteg na putu nove evangelizacije u suvremenom svijetu. Sve institucionalne i pastoralne reforme smjeraju tomu da suvremenu Crkvu stave na kolosijek nove evangelizacije, da korača ususret novoj evangelizacijskoj epohi.

Povratak izvorima

Unutarnji krik u Crkvi o potrebi svekolike reforme, artikuliran je na Drugom vatikanskom koncilu kao nužnost povratka kršćanskim izvorima. Evangelizacija je ishodišna točka na tom izvoru. Dakle, istinska reforma ishodi iz reevangelizacije Crkve, one funkcioniraju poput spojenih posuda. Rješavanje ove jednadžbe ne ide bez novih evangelizatora. Bez njih nema reforme. Crkvena je reforma u kanonskom kontekstu važna. Ona je poput vodovodne mreže koja je beskorisna ako nije povezana s izvorom. Sukladno tomu, samo Duh može probuditi novo proljeće Crkve. Nova evangelizacijska paradigma oslobađa, ote-rećuje crkvene strukture od preuzimanja središnje uloge koja se ugnijezdila feudalizacijom crkvenih struktura. Klerikalnim mentalitetom vladanja, staleškim podjelama i odnosima u Crkvi, Isus iz Nazareta je odgurnut na periferiju.

Vratiti Crkvi izvorno načelo bratstva i sestrinstva nemoguće je bez vraćanja Isusa Krista u njezino središte. Time se dokida nejednakost koje razara unutarnje crkveno zajedništvo. Tada Crkva postaje sakrament u svijetu. Zasigurno rješenje neće donijeti vađenje starog vozila (*oldtimer*) iz crkvenih muzeja (počeci širenja kršćanstva) kojim bi se zadivilo suvremenog čovjeka. Postmoderni čovjek želi vidjeti nove oblike evangelizacije koji će ga dovesti do cilja, do posadašnja iskustva o Isusovoj Radosnoj vijesti kao ljupkoj i privlačnoj. Da se kr-

šćanstvo kao sjena zbilje može prodavati poput mita, vidi se po ravnodušnosti i rezignaciji. Crkvenim blagdanima slavimo neke davne događaje, ali u zbilji događaj Isusa iz Nazareta kao da ne zahvaća ljudsku stvarnost. Nije se lako kloniti mistifikacije evangelizacije koja polazi od mita i njoj bliskih izvedenih duhovnosti. Isus nije jedan u nizu mistika. Kršćansko iskustvo i nije mistika, već zbilja Isusa Krista koja natapa ljudsko biće Duhom Svetim. Sociolozi religije odavno su otkrili drevnu istinu da čovjek u svom traganju za smislom vlastitoga postojanja ima potrebu za ritualima, za transcendentnim, mističnim iskustvima.

Istina je da i kršćanstvo može otklizati u religijsku sferu i postati lažno utočište, religijski opijum za preživljavanje u besmislu patnje i strahova od smrti. Riječ je o rafiniranoj kompromitaciji Isusove Radosne vijesti. Sv. Pavao je u svojim poslanicama budno pazio da se kršćanske zajednice ne kontaminiraju pseudoreligioznošću, jasno ih upućujući na Isusov put slobode. Doza kritičnosti potrebna je za mentalnu higijenu vjere vjernika. Prilagođavanje svjetovnom mentalitetu, zasigurno je pokazatelj pomanjkanja evangelizacijske formacije, odnosno izostanak uvođenja u kršćanstvo. Bez temelja vjere zaista je teško ostati na kršćanskim moralnim nogama. Kršćanstvo – sagledano samo kao moral, kultura ili religijska tradicija – lako poklekne u srazu sa svjetovnim trendovima, ako nije doseglo puninu koju nudi Isus iz Nazareta.

Prespavana evangelizacija i buđenje u stvarnosti

U propitivanju ove teme znakovita je misao glasovitoga njemačkog teologa kardinala Waltera Kaspera koji kaže da se u Njemačkoj prespavalo apostolsko pismo pape Pavla VI. o evangelizaciji u suvremenom svijetu *Evangelii nuntian-di*.¹ Ova nebolomna i bolna izjava, milosni je trenutak teološke iskrenosti i poniznosti. Kasper na paradoksalan način problematizira pitanje evangelizacijske svijesti, prije svega onih koji upravljaju Crkvom. Duboko potresen njemačkim pastoralom i dramatičnim promjenama u društvu, koje su neumoljivo ogolile crkvenu zbilju i mehanizme djelovanja, kao renomirani teolog i biskup traži iskren odgovor. Zacijelo je lagodnije vjerovati i živjeti u teološkoj zavjetrini negoli se probuditi u crkvenoj stvarnosti. Crkvena situacija u Njemačkoj dramatična je otprije, ali očito nije bilo dovoljno snage da se krikne prije samog nasukavanja crkvenoga broda i ozbiljnijih znakova prodiranje vode u nj. Kriza kršćanskog identiteta tradicionalnih kršćanskih naroda odavno je stara vijest. Na drugom je kraju svijeta živio papa Franjo koji će kazati kako je za njega

¹ Riječ je o izlaganju koje je kardinal Walter Kasper održao na simpoziju u Aachenu 2010., posvećeno misijskom poslanju Crkve. Objavljeno u: Georg Augustin-Klaus KRAMER (ur.), *Mission als Herausforderung. Impulse zur Neuevangelisierung*, Herder, Freiburg im Breisgau, 2011, 23-41 te prevedeno na hrvatski i objavljeno u: *Služba Božja*, 52 (2012) 1, 80-93.

Evangelii nuntiandi najvažniji postkoncilski pastoralni dokument. Kratka i jasna poruka. S obzirom na aktualnu krizu u crkvama u Europi i šire, istinske reforme, mogu iznijeti novi evangelizatori. Oni nošeni Duhom kadri su izvesti krucijalan zaokret i unijeti dašak svježine u promjenu crkvenog mentaliteta.

Gdje Crkva kao Božji narod nije sustavno evangelizirana, njezini pripadnici ne doživljavaju se pozvanima sudjelovati na polju nove evangelizacije. Nemaju predodžbu što bi to značilo i smatraju se nekompetentnima. Gotovo je nemoguća misija probuditi pasivne promatrače u Crkvi da budu subjekti i sukreatori novoga lica Crkve jer na to nisu naviknuti. Donedavno upravljanje crkvenom zajednicom možda je bilo lakše kada su laici uglavnom šutjeli i odrađivali logističke poslove. Nažalost, takav crkveni mentalitet mnoge je intelektualce otjerao na rub Crkve ili odveo izvan nje. Osvrnemo li se na evangelizacijski usmjerene laičke pokrete, zapažamo da su uglavnom organizirani izvan župnih sredina. Oni teško pronalaze svoje mjesto u župnom pastoralu. Kolikogod su poželjni u sadašnjim okolnostima Crkve i društva, njihov je angažman fluidan i nedorečen. Manjkaju mjesta gdje bi se evangelizacijski educirali da ostvare puninu svojih mogućnosti, a tada bi mogli postati dio rješenja krize u mjesnim crkvama. U tom slučaju suradnja bi uključivala pravila timskoga rada. Tamo gdje se njeguje bratstvo i sestrinstvo, pitanje je može li u tom zajedništvu biti itko ugrožen, a ponajmanje crkveni službenik. U tom izazovu otkrivanja zajedništva, svatko može rasti i biti nošen zajednicom i usmjeravan na put Isusa Krista.

Bavljenje evangelizacijom postao je trend među vjerskim pokretima, ali razvitak zajedničke evangelizacijske svijesti teško je održav bez hijerarhijske potpore. Nezadovoljstvo koje se iščitava sa zapadnoeuropske crkvene pozornice, u redovima i klera i laikata, najmanje se odnosi na evangelizacijsku platformu. Ona kao da je sporedna u *reformskim* zahtjevima, tu vidim stanovitu opasnost. Autentična evangelizacija povijesno provjereni model sveobuhvatne crkvene reforme. Kritični tonovi i tenzije dižu se i zbog nepodnošljivo inertnog, deprimirajućeg stanja klera koji, usred dramatičnih promjena u društvu, stoji skamenjeno. Nema vizije kako se sučeliti s gorućim problemima Crkve. Za evangelizacijski pomak potrebni su odvažni muževi i žene koji će napraviti iskorak iz ušančenog pastorala koji životari u bespućima postmodernoga društva. Evangelizacija, ako je Isusova, donosi terapiju i lijekove za nove antropološke izazove. Predugo se pastoralna teologija bavila apstraktnim čovjekom, apstraktnom zajednicom vjernika, izgubivši s njima egzistencijalni dodir. Apstraktan Bog promiče apstraktno kršćanstvo. Takva je evangelizacija bez snage, po inerciji klizi u pobožnosti ili u trenutni duhovni šoping. Izvana se čini dobro obavljenim poslom, puno je truda uloženo, ali malo ih je koji se usude isploviti na pučinu svijeta i baciti mreže. Nekada Gospodin dopusti da se voda uzburka da ne postane bara. Crkva je usred svijeta pozvana biti oazom u kojoj se, na njezinu izvoru, napajaju svi žedni istine. Valja iznova čuti Isusov

poziv da tko je žedan neka dođe i pije; tko vjeruje u njega, iz njegova će bića poteći potoci žive vode (usp. Iv 7,37). Crkva može vrlo brzo postati *in* u svijetu, u kojem je više-manje sve postalo trgovina. Nema ničega besplatnog. Svijest u Božjem narodu lakše će rasti kada taj narod vidi da njezini pastiri aktivno vode evangelizacijske bitke na prvoj crti duhovne bojišnice. Istina, Duh Gospodnji puše kamo god hoće, nije ovisan o kleričkim ili vjerničkim (laičkim) službama.

Ranokršćanska evangelizacija

Prvokršćanska zajednica je oponašala Isusov trogodišnji model evangelizacije. Na tragu takvih iskustava razvio se prvokršćanski katekumenat koji je bio poput inkubatora za one koji su željeli postati dionici Kristove baštine. Svatko tko je prošao evangelizacijsku školu ima iskustvo toga što znači biti evangeliziran, ima svijest o tome. Zato je spreman pomoći i podržati evangelizacijski rad jer zna koliko je to bilo presudno za njegov život. Evangelizacijska formacija odvijala se planski i prema kriterijima. Nije bilo improvizacija, ali niti sputavanje Duha u kreiranju pastoralnih inicijativa. Upravo je Duh Sveti, unutarnji Učitelj kojega je Isus poslao, inicirao misijske puteve i omogućavao evangelizacijske kanale da božanske milosti njima poteknu. Je li moguće na tom praiskustvu razvijati nove evangelizacijske oblike u današnjoj eri postmoderne kulture? Crkva je, između ostalog, izdala novi obrednik *Red pristupa odraslih u kršćanstvo – Inicijacija* (1973.), usidren na prvokršćanskom katekumenatu, i time dala obol u trasiranju puta razvoja suvremenih evangelizacijskih oblika. Na tom tragu postkoncilski evangelizacijski oblici našli su svoj siguran orijentir i nadahnuće. Ne treba biti odveć upućen u događanje da bi se shvatilo da obnovljeni katekumenat nije učinkovit bez evangelizatora. U prvim kršćanskim vremenima kroz katekumenska *sjemeništa* svi su prolazili, te bi poučeni i odgajani postajali članovima Kristove zajednice. To su bila stožerna mjesta evangelizacije i rasadište evangelizacijske svijesti. Tko god je uronjen u Isusa Krista, s njim povezan, svjedok je te kvalitativne promjene, *metanoje*, koja mijenja ljudsku perspektivu. Na tragu toga iskustva nova će evangelizacija biti onoliko vjerodostojna koliko preobražava ljudsku egzistenciju. Osobno kršćansko iskustvo prosvjetljenja po naravi unosi istinsko oslobođenje u suvremeno društvo i bez propovijedanja, tako da je borba za bolje društvo borba za kraljevstvo nebesko, a ne za bolje političke saveze. Prošla su vremena careva i kraljeva, od Konstantina i bizantskih i franačkih vladara preko njemačkih do Habsburgovaca. Crkve u suvremenom društvu ili će ući u novu evangelizacijsku epohu ili ih neće biti.

Kada se govori o obraćenju i iskustvu, dobro je znati zatomiti nagon obraćeničke govornosti, dopustiti da život govori humanošću Isusa Krista i profesionalnim kompetencijama. Pavao iz Tarza je prošao tu važnu pedagošku lekciju sazrijevanja. Za njegovo misionarenje bilo je korisno multidisciplinarno znanje,

odškolovan u vjeri otaca kod najučenijega rabina, s međunarodnim iskustvom rimskoga građanina, mogao se slobodno kretati područjem Rimskoga Carstva, radio je zanatske poslove da bi zarađivao za kruh svagdašnji. Na kraju, mimo svake logike, doživio je snažno iskustvo susreta s uskrslim Kristom u trenutku kada je progonio njegove učenike. Sva njegova naobrazba i iskustvo obraćenja nisu bili dostatni da se odmah upusti u evangelizaciju. Evangelizacijska karizma treba prostor za dozrijevanje da bi bila proživljena i oslobođena osobnoga i nacionalne uskogrudnosti. Treba svijetu donijeti Isusa spasitelja, Mesiju, a ne sebe. Pavao je bio svjestan da Isus iz Nazareta želi preko njega naviještati, a to je uključivalo odricanja od onih njegovih ljudskih mudrovanja i planova koji na prvu mogu pobrati pljesak.

Otuđenost Radosne vijesti

Uvođenje u kršćanstvo (evangelizacija) provodi se praksom. Uostalom, tako je Isus radio sa svojim učenicima. Teorija bez prakse je poput sjemena koje nije posijano u zemlju. Suvišno je teologizirati o potrebi evangelizacije u svijetu, a još manje u Crkvi. Suvremeni čovjek pita može li se to čudesno kršćansko iskustvo i danas kušati. Bez tog razlučivanja nova se evangelizacija lako pretvori u kršćansku propagandu. Propaganda počiva na religijskoj ideološkoj svjetonazorskoj matrici, a dugoročno postaje najveća zapreka reevangelizaciji Crkve. S takvim mentalitetom tzv. nova evangelizacija je po vokaciji okrenuta prema svijetu, pa može nalikovati praporcu koji zveči jer ne donosi Isusovu radosnu poruku. Njega, Isusa, kao sjeme treba usaditi u ljudska srca, da klija i raste. Moguće je izvoditi teatralne efekte, uskovitlati evangelizacijsku prašinu kao da se nešto događa, da to mediji burno poprate i o tom izvješćuju. Je li to nova evangelizacija? U tom slučaju, iz terapijskih razloga, bolje bi bilo birati vrijeme Halikovih praznih crkava i svjesno proživljavati nemoć i otuđenost od Radosne vijesti da tako odumre stari čovjek koji ne dopušta Isusovu evangelizaciju. Ostajanje u duhovnoj katarzi traži ljude čvrsta značaja, jer probijanje nije lako, tvrdo je i oporo, ali se na kraju otkriva da su to bila vremena oduhovljenja. U oslobođenom čovjeku razvija se nutarnja kreativnost. Jedino Duh Božji može nekog uvesti u Isusovu evangelizaciju. Time ne ostavljamo po strani evangelizacijsku naobrazbu, dapače ona se istom tada strastveno i svestrano proučava. Evangelizacijski iskorak zahtijeva promjenu crkvene, pastoralne paradigme zbog čega se valja radovati jer tako odumire ocvalo kršćanstvo, administrativna Crkva... Dakako da u Crkvi treba brižno čuvati i njegovati evangelizacijsku maticu. Omogućiti joj prostor inkubacije da se razvije, razgrana i donese rod. Svjedoci smo da bez *metanoje* sve kršćansko blijedi i gubi logičnost i smisao. Svako manipuliranje Bogom i čovjekom mora usahnuti. Što nam poručuju vebne kršćanske građevine bez kršćana? Što svjedoče formalni kršćani u svijetu bez oduhovljene duše?

Evangelizator i evangelizacijska prekretnica

Evangelizacijska formacija polazi odozdo, promatrajući Isusovu ljudsku dimenziju. Njegovi odabrani učenici u njemu su vidjeli zanimljiva rabina. Vodio ih je na svadbeno slavlje kad je bio pozvan, nije skrivao ambijent u kojem je odrastao. Dakle, bio je socijalno integriran. Isusovo sazrijevanje do njegova krštenja na rijeci Jordanu bilo je u skladu s narodnom tradicijom. Istina, iza štu-rih informacija otkrivamo antropološke obrise, Isusovu uronjenost u ljudsku egzistenciju. Poznavao je ljude zato što je s njima rastao, razgovarao, osluškivao njihove patnje, strahove i očekivanja. Uranjao je u emocionalni spektar ljudske egzistencije. Bio je ganut patnjama svoga naroda. Bez toga živog odnosa ne može se proučavati čovjeka ni društvo. Ako je Radosna vijest zaista osoba Isusa iz Nazareta, onda bi bilo normalno preokretanje uvriježenih ljudskih mišljenja. Kako prepustiti Isusu vodstvo, da on naš krhki identitet preoblikuje u snažnu osobnost? Pokušavamo li to uraditi umjesto njega, nećemo nikamo stići, jer ne postajemo kristoliki isključivo svojim naporima. Bez čovjekove suradnje i slobodnoga opredjeljenja za njega, Bog je u nama nemoćan. Stvoritelj poštuje slobodu i neotuđivo dostojanstvo osobe. Bez te svijesti, tog obrata, uzalud je *veslanje* prema njegovoj obali. Nemoguće je isploviti ako se ne odvežemo od navezanosti na sebe same i ne prerežemo konope koji nas drže privezane za ovu zemaljsku obalu. Prekretnica za Isusovo javno djelovanje zbila se izljevom Duha Svetoga za krštenja na Jordanu. Takva se prekretnica među Isusovim učenicama i učenicima dogodila na Duhove. Ta se prekretnica događa u svako-ga tko slijedi Isusa u otvorenosti obećanom Duhu Svetom.

U Isusovoj evangelizacijskoj školi povjerenje se ne pretpostavlja nego se rađa u odnosu učenik – Učitelj. Na što paze evangelizatori? Oni osluškuju ljude na Isusov način, mogli bismo reći *skeniraju* antropološki profil suvremenog čovjeka, njegova životna stremljenja i pitanja. Istražuju put kako sići do čovjekova egzistencijalnog dna i tu unijeti vedrinu. Osllikano je to u susretu Isusa i Samaritanke. Suvremeni evangelizator omogućava evangelizantu da slobodno govori o svojim egzistencijalnim tjeskobama i mukama s Bogom i Crkvom. Ne uzima mu slobodu da misli, već osluškuje bilo nutarnjih čežnji i zova za slobodom. Ne teologizira, već donosi istinu koju je donio Isus iz Nazareta, njegov proglas o Božjem kraljevstvu, o novom nebu i o novoj zemlji. Jesmo li začuđeni zašto sv. Pavlu iz Tarza evangelizacija ima prednost pred sakramentalizacijom? Evangelizacijom se sve pokreće. Treba se većma snеbivati kako to da se u Crkvi širio kerigmatski vakuum. Sakramentalizacija bez evangelizacije prometnula se u tradicionalizam kojem je strana svijest da postoji živa luč vjere. Pavao je *rudario*, nema jeftine evangelizacije. Kada svjetlo prodre u egzistencijalno središte ljudskoga bića, kao kod probijanja tunela, istom tada postaje sve razvidno, a srcem teku rijeke radosti. Evangelizacijski put završava svečanim slavljem primanja sakramenata inicijacije. Tada sakramenti postaju plodonosni. Put uvođenja u kršćanstvo treba

netko prokrčiti, utabati, pokazati, provesti kroz kritične etape putovanja u vjeri. Stoga su na čelu evangelizacijskih skupina stajaliiskusni evangelizatori. Zajednica je vrednovala službe – karizme, a vodstvo Crkve provjeravalo i potvrđivalo onoga tko posjeduje ljudsku i kršćansku zrelost, prirodne vještine, ali i specifičnu evangelizacijsku karizmu. Dakle, birani su prema sposobnostima. Pavao je bio svjestan toga koliko je važno evangelizantima dati evangelizacijski temelj (1 Kor 3,10-12), jer je to preduvjet i pretpostavka svakog drugog dograđivanja. Ljudi koji se žele krstiti, pokristoviti, moraju imati razloge da razumiju zašto i komu su povjerovali. Konačno, u evanđeljima i nema sakramenata, oni tek dolaze nakon Isusove muke, smrti, uskrsnuća i silaska Duha Svetoga. Crkveni katekizamski pastoral kao da je to razdoblje ritualno preskočio i zaobišao kerigmatsku postaju, a posljedice su vidljive. Crkvena sakramentalizacija, ma koliko bila maštovita, ne može odmijeniti kerigmatsko-evangelizacijsku prazninu. Suvremeni crkveni pastoral danas stoji pred Pavlovim izborom!

Razumijevanje pojmova

Suvremene poteškoće oko razumijevanja evangelizacije proistječu dobrim dijelom i iz različitosti semitske i europske kulture. Odnos učitelj – učenik drukčije se percipira u procesu usvajanja znanja u Isusovoj semitskoj kulturi od onoga kako se on poima u europskoj tradiciji. Evanđelja su pretežno obilježena semitskom kulturom, duhom svoga vremena, manje se nazire utjecaj grčke i drugih kultura. Navještaj Isusove radosne vijesti drugim kulturama nužno vodi putevima sv. Pavla apostola, kojega se naziva i suutemeljiteljem kršćanstva. Njegovo poznavanje grčko-rimske kulture bilo je presudno za presađivanje Radosne vijesti u grčko-rimski svijet. Suvremeni europski svijet kakvoga poznamo nastajao je u kršćanskim okvirima, ali i u trvenjima, sukobima, ratovima... Mentalitet se ovoga svijeta razlikuje od rimskoga svijeta u kojem se kršćanstvo rodilo i razvijalo. Nova su društvena, politička i antropološka pitanja koja tjeraju na razmišljanje. Kako suvremenu evangelizaciju zamisliti u eri svakodnevnih inženjerskih izuma, ekspanziji informacijske i nanotehnologije... Teologija u svom klasičnom izričaju teško dolazi u dodir s današnjim izumiteljima, zvuči im poput stranog jezika. Izazovno je oblikovanje evangelizacijske komunikacije sa suvremenim kulturama. Uza sve poželjne druge vještine, krucijalna je karizma evangelizatora. Evangelizacija zasijeca u antropološke temelje i u njih polaže blago Isusa Krista, a bez toga temeljenja sve se dograđeno urušava u potresima koji pogađaju ljudsko društvo.

Želi li se školski razumjeti što je evangelizacija, onda valja krenuti od pojmova. Dva su pojma važna u razumijevanju ove teme: evangelizacija i kerigma. Evangelizacija u starogrčkom jeziku εὐάγγελος (*euáγγελos*), znači donijeti neko me radosnu vijest. Tvore je dvije riječi (*eu* – dobro) i ἄγγελος (*ángelos* – vijest).

Ovome treba pridružiti drugi grčki glagol κηρύσσω (*keryssō* – kerigma), to jest navještaj koji se usredotočuje na proglas da je raspeti i uskrsli Isus Krist Božji Sin u kojem se dogodio konačan čin spasenja, od davnina naviješten židovskom narodu. »To razglašavanje – *kerygma*, propovijedanje ili kateheza – ima tako važno mjesto u evangelizaciji da se često uzima kao njena istoznačnica. Ono je ipak samo jedan vid evangelizacije« (EN, 22). Svaka je definicija manjkava i nepotpuna, nemoguće ju je dosegnuti (usp. EN, 17). Evanđelisti svjedoče o pluralnom pristupu jednoj i jedinstvenoj Radosnoj vijesti, ishodištu ranokršćanske evangelizacije.

U ranokršćanskoj zajednici prva kerigma sv. Petra apostola gromoglasno je odjeknula među ljudima, izazvala njihovu snažnu reakciju jer su im se srca potresla. Kerigmom se obznanjuje velika vijest, novost koja je ujedno i proglas. Prvi je to opisao sv. Luka u Djelima apostolskim (2,14-40). Ljudski duh u svakom vremenu može razlikovati takav govor koji odjekuje snagom Duha u dubini ljudskog bića, o Istini koja oslobađa za životnu radost. U Crkvi se bolno osjeća manjak iskustva kerigme, prve karike u lancu evangelizacije. Ona omogućava hvatanje frekvencije sa slušateljima koji prepoznaju *kairos* – trenutak objave Boga Isusa iz Nazareta koji se njima osobno obraća.

Da bi poruka stigla do ljudskog uma i srca, presudan je evangelizator. Isus Krist, kao prvi evangelizator, u javnosti nastupa tek nakon silaska Duha Svetoga na rijeci Jordanu. Na njemu je trajno ostao, događaj smrti na križu pokazao je da snaga Duha uskrisuje Isusa, te da se otvaraju vrata silasku Duha Svetoga na sve ljude. Duhovski je događaj stubokom promijenio sudbinu ljudi, ali i cijeloga kozmosa. Isus je došao da bi nam omogućio pristup Duhu Svetomu, koji je unutarnji Učitelj. Obecanje se ispunilo i očitovalo na proslavi Pedesetnice, velikoga židovskog blagdana. Židovi se toga dana sjećaju saveza na Sinaju, Boga koji ih je izveo iz Egipta. Taj je Savez bio uklesan na kamene ploče, a sada se Novi savez s Bogom Isusa Krista upisuje u ljudsko srce po zakonu Duha. Duhovskim je događajem započela evangelizacijska avantura koja ide ususret svakom čovjeku, svim narodima. U snazi Duha Isus je, nakon krštenja na Jordanu, evangelizirao, činio znamenja u narodu. Na dan Duhova ta ista sila će se očitovati u evangeliziranju ranokršćanske Crkve. Duh Božji osposobljava kršćane da Radosna vijest o Isusu iz Nazareta (kerigma) dopre do ljudskog srca. To je iskustvo važno za lingvističko razumijevanje pojmova *evangelizacija* i *kerigma*. Bez egzistencijalnog osobnog iskustva pojmovi su poput tijela bez duše.

Bez Isusa iz Nazareta mreže su prazne

Postoje kršćani kojima je kršćanstvo samorazumljivo, nemaju problema s Isusom. Za njih obrasci vjere nisu upitni. Njihov nepokretni Bog, ne pokreće ljudski duh na istraživanje, a obrasci vjere ne bude živu vjeru u slušateljima.

Neki pokušavaju svoje propovijedanje začiniti emocijama. U evangelizaciji je važan Duh koji raskrinkava Zloga i grijeh koji parazitira na čovjeku. Presudna je navjestiteljeva otvorenost za djelovanje Duha koji otvara čovjekov duh poput orahove ljudske da čuje zov Boga stvoritelja u njegovu Sinu. Taj zaokret ljudskog srca djelo je Duha. Ta temeljna duhovska iskustva otvaraju pogled na činjenicu da svaki pojedinac, bez obzira na naobrazbu, može biti suradnik u evangelizacijskom poslanju. Crkva u svim udovima postaje evangelizacijsko-misijska. Takve su bile ranokršćanske zajednice.

Suvremene pastoralne poteškoće nastaju kada se Isusov evangelizacijski nalog svede na religiozne obrasce i na materijalizaciju duhovne stvarnosti. Radosnu se vijest pretvara u forme i protokole čija je teatralnost samo za oči, gdje izvanjsko postaje mjerilo uspješnosti. U takvom okruženju Duh uzmiče, iščekava i nema službu nutarnjeg Učitelja, onoga koji preobražava, koji kao konopac ljubavi privlači k Bogu i uvodi u Isusov spas. Bez tog iskustva ostaje praznina u evangelizacijskom lancu. Može se puno raditi za Isusa, ali bez Isusa crkveni propisi ostaju nedostižni kao visoko postavljena ljestvica, zbog čega mnogi odbacuju moralni jaram. Steže se dojam da u crkvenoj praksi prednost ima duh starozavjetnih propisa pred Isusovim Govorom na gori (usp. Mt 5-7). Pastoralni radnici smatraju da slušateljima pružaju Božje proizvode neupitne kvalitete, ali na njih jedva tko reagira. Čovjek obično, kad mu ne uspijeva onako kako bi htio, pere ruke od odgovornosti. Usuđuju li se današnji navjestitelji sami sebe pitati o neuspjehu posredovanja Božje riječi? Zašto se gotovo besprijekoran, svestran navještaj odbija od slušatelja, kao jeka od stijene? Čini se da je navještaj istjerao osobu Isusa Krista i odmijenio ga kršćanskom filozofijom, svjetonazorom, pobožnostima, etikom itd.

Antropologija, evangelizacija, svijet

Suvremene evangelizatorske dileme izviru dobrim dijelom iz nepoznavanja antropološke zbilje. Stojimo pred zamršenim klupkom konkretne ljudske egzistencije. Teologija kao da se zalijepila za biblijsko-filozofsku sliku čovjeka. Antropološki razvoj i istraživanja išli su mimo ustaljenih teoloških shema (medicinska, filozofska, psihološka antropologija itd.). Suvremena istraživanja neurologije, psihijatrije, antropologije, psihologije pružaju nove uvide u ljudski život. Tim znanstvenim otkrićima čovjekov duh ne biva istražen, ali ga se naslućuje. Život je po sebi čudesna stvarnost – zadivljuje svakog istinoljubivog istraživača koji se bavi ljudskim životom ili uopće životom na Zemlji. Život sam otvara pitanja smisla, podrijetla, transcendencije. Ako teologija nije načinila pomake u proučavanju ljudskoga duha u suvremenim okolnostima, kako će onda ponuditi terapiju? Kada teolozi dolaze do novih spoznaja u funkcioniranju ljudskog bića u svjetlu Objave, znanstvenici imaju potrebu čuti o tomu. Evan-

gelizacija će od takvih znanstvenih istraživača napredovati na svom polju rada i dobiti širinu. Evangelizirani znanstvenici steći će holističko razumijevanje ljudske zbilje u svjetlu Isusa iz Nazareta, koji za sebe kaže: »Ja sam život!« Ta je izjava po sebi nevjerovatna, a može biti jedino ludost ili istina. Evangelizacija, koliko god je radikalna, otvorena je gradnji mostova u svestranom pristupu liječenja ljudske patologije. Sve što je ljudsko, njoj nije strano. Živimo u svijetu rastuće agresivnosti, trauma, depresije, nepravda, stresova, mržnje, ratova... Pod takvim valovima čovjekova se etička struktura raspada. Čovjekov imunološki sustav puca, a sama jezgra njegova bića biva načeta. Čovjek gubi fundamentalnu orijentaciju u životu – više ne zna što je lijevo, a što desno. Evangelizacija koja čovjeka povezuje s njegovim Stvoriteljem, u svom krilu pruža terapijsku dimenziju. Kada se obnovi čovjekov duh, tada nestaju i drugi psihofizički simptomi, posebice kada su uzroci u duhovnoj dimenziji. Shvatiti smisao vlastita postojanja za čovjeka u depresiji je lijek po sebi.

Gospodin Isus se nije izolirao od svijeta, ali nije bio ni od svijeta. Od svojih sljedbenika traži razumijevanje tih dviju stvarnosti. Nekada se od svijeta bježalo u samostan, danas je to nemoguća misija, zbog interneta kojim je svijet globalno uvezan. Samostani u budućnosti vjerojatno neće nalikovati na dosadašnje, iako su neizmijerna duhovna baština Crkve. Isus čovjeka nije odvajao od svijeta da bi u njemu zaživjela svetost, duhovni život itd. Suvremeno društvo treba kršćane oslobođene za slobodu, onu za koju ih je Krist oslobodio, kako kaže sv. Pavao. Prostor slobode važan je u vremenima globalnih previranja i preuzimanja manjih korporacija od onih većih, suptilno koloniziranje država i naroda. Mnogi dobri kršćani napuštaju svoja ognjišta, odlaze iz svoje većinski kršćanske sredine u bogate zemlje da bi osigurali egzistenciju, ali to nije samo ekonomski fenomen, nego je i kršćanski. Njihov odlazak gubitak je u domicilnom društvu u kojem su potrebni kao kvasac boljega svijeta. Njihov manjak samopouzdanja i vjere da u svojoj domovini izbore pravednije društvo, da na vlastitom pragu stvore bolju ekonomsku situaciju, govori i o krhkom kršćanskom mentalitetu i povjerenju u Boga. Razočarani su nepravednim strukturama, korupcijom, nepotizmom, ali ne bi smjeli biti razočarani svojim povjerenjem u Boga. Objektivna analiza pruža dovoljno razloga da se krene na put prema ekonomski obećanoj zemlji. No, kršćani u Rimskom Carstvu ostajali bi uz bolesne i ostavljene i onda kada je harala kuga, kada su ih svi drugi napuštali, jer su vjerovali Isusovu obećanju. Oni su upoznali Isusa kao Život, onoga koji je oživio njihov život i tu je ta spona da se daruje život bez računice. Dakle, evangelizirani kršćani nisu pasivni. Oni imaju motiv više od drugih da se bore za čovjeka i za humanije društvo. Evangelizacijom se stubokom mijenja antropološko stanje i pristup zemaljskim ciljevima za koje se Crkva inače zalaže, ali socijalno pravednija dimenzija društva ne ostvaruje se bez evangeliziranog čovjeka. Bez te svijesti socijalni nauk Crkve postaje lista dobrih želja.

Evangelizatorov poziv i kontraevangelizacija

Isus nije tražio od svojih učenika da budu izvan svijeta, nego ih šalje u svijet da donose spas: »Idite po svem svijetu, propovijedajte Radosnu vijest svim ljudima i svemu stvorenju« (Mk 16,15). Svijet se svaki dan opipljivo mijenja. U zadnjem desetljeću doživio je dramatične promjene, više nego u 100 godina prije. Ta spirala promjena izaziva kod mnogih vrtoglavicu. Evangelizator, poput Isusa, ide k ljudima u njihovu konkretnu svakodnevnicu. To uključuje i rizik odbacivanja. Biti u službi evangelizacije znači biti na duhovnoj fronti, među ljudima izranjenima ideologijama, pseudoreligioznostima, međuljudskim obračunima i tu unositi svjetlo. Gdje je narušeno ljudsko dostojanstvo, ondje vrednovati i otkrivati ljepotu ljudskog stvaralaštva. Beskorisno je proklinjati dekadenciju u svijetu... Evangelizator se ne zatvara pred svijetom koji je problematičan, užasan, mračan – jer zna da ga Duh Božji u tami ovoga svijeta osposobljava za službu svjetla. On se ne igra Boga, niti od evangelizacije radi teatar. Kršćani su se u početcima smatrali iluminatima, prosvjetljenima. Dakle, bili su prosvjetitelji u svom vremenu i prostoru. Tama nestaje tamo gdje se donese svjetlo. Takvi kršćani nisu agresivni ni odveć zabrinuti, oni se ne boje tame. Kada su kao ugašene svjetiljke, onda su problematični i u Crkvi i u društvu.

Kako u takvim teškim okolnostima kršćanin može uopće u sebi razviti poziv evangelizatora? Ljudsko i božansko sazrijevanje odvija se u prijateljevanju s Isusom iz Nazareta. On je Bog i čovjek. U tom dijalogu i interakciji postaje se poznavatelj srca ljudi. Duh omogućuje čitanje znakova vremena u društvu i u religioznim krugovima. Budući da je Isusovo egzistencijalno razumijevanje čovjeka lišeno svih kulturoloških, religioznih i društvenih predrasuda, učenik ga u tome slijedi. Ne čeka ljude ispred katedrala, bazilika, crkava. Ni Isus nije čekao ljude ispred hrama i sinagoga da bi ih susreo. Išao je izvan popularnih trgova, provodio je vrijeme na marginama društva. Obilazio je sela i gradove. Išao je ispred vremena da stigne taman svugdje na vrijeme, do ljudi koji gaje nadu da ima doći Mesija, ali i do onih koji su već posustali shrvani svakovrsnim patnjama i bolestima. Otkrivamo da je u evangelizaciji prva karika čovjek, a ne Bog, i to ne neki apstraktan čovjek, već konkretan čovjek sa svim svojim pitanjima, mukama, tjeskobama, metafizičkim i tjelesnim patnjama, traženjima... Nije u svijetu ugrožen Bog da kršćanin treba braniti njegovo postojanje i njegov moral. Dovoljno je donijeti svjetlo svijetu, jer »Svjetlo je došlo na svijet i tama ga ne obuze« (Iv 1,5), u tom svjetlu svatko osobno sebe prepoznaje kakav uistinu jest. Svaki je čovjek hodajući skriveni misterij. Na suvremenim areopazima valja učiti kako oslušivati što ljudi rade, slute, traže, što ih frustrira, kakvu sliku Boga nose u sebi. Samim postojanjem, čovjek prije ili kasnije, ima potrebu baviti se pitanjima (be)smisla i onda kada kaže da ga vjera ne zanima. Istraživanjem ljudskih negodovanja, frustracija pomaže evangelizatoru u otkrivanju duhovnih simptoma. Pristupajući s uvažavanjem i s dubokim poštova-

njem, otvoren za dijalog, tko zna što li je sve baštinio u osobnom, obiteljskom, društvenom životu, od vjerskih institucija. Suvremeni je čovjek ranjiv, meta brojnih marketinških interesnih opcija. Da bi opstao na nogama refleksno reagira, često nije svjestan zašto tako reagira. Odbija vjerske razgovore, jer ih se možda naslušao i osjetljiv je na sektaški pritisak. Ne želi da se u njegovu intimu ubacuje nekog boga, neku pobožnost, a da on to ne razumije.

Iskusni evangelizator izoštava duhovna ticala u razlučivanju kontraevangelizacije od evangelizacije. Skepsa spram prihvaćanja vjere prirodan je refleks koji treba uvažavati. Ima li čovjek neotuđivo pravo na svoj osobni integritet? Ima. Čovjeku je esencijalna sloboda, stoga je poželjno biti oprezan na religiozna sektašenja. Nutarnji instinkt čuva mu dostojanstvo i život. Misliti život iz svoje egzistencije važnije je negoli znati gotove vjerske obrasce, sheme o životu. Novi naraštaji sve manje imaju vremena za Božje teorije, jer ionako na dnevnom meniju imaju pregršt ponuda za ulazak u religijske virtualne svjetove i u toj se zoni osjećaju komfornije. Dualistički koncepti, rascjepi između esencije i egzistencije, evangelizacijski bivaju nadideeni osvještavanjem postojanja čovjekova duha i Duha Isusa Krista, a milost djeluje prema mjeri osobne vjere.

Zanimljivo bi bilo vidjeti Isusove reakcije u dijalogu s LGBTQ osobama? Ili s ljudima koji odlaze iz Crkve, koje jedva tko pita zašto se ne osjećaju kao kod kuće. Bi li Isus njih zaobilazio? Doživljavamo li druge kao izgubljene brojeve u crkvenom stadu? Tko se brine za njihovu sudbinu? A tko je tu izgubljeniji? Paradoksi nam pomažu u istraživanju zbilje za koju nedostaju riječi. U Isusovoj školi ima pregršt takvih zgoda. Jedna od tih je događaj umnažanja kruhova u pustom kraju (usp. Mt 14,15-20). Isusa sluša mnoštvo naroda. Zabrinutost učenika raste, mole ga da otpusti narod i nešto kupe za hranu u obližnjim selima. Sudeći po učenicima Isus je malo pretjerao u poučavanju, izgubio je vremensku orijentaciju, ne vodi računa o biološkim potrebama. Isus s dozom ironije odgovara da im oni dadnu jesti. Kakvog li paradoksa u pristupu zbilji! Kako čitamo ovakve Isusove poruke, razumijemo li ih? Isusa ne možemo sveći u zemaljske obrasce, premda bi ga svatko rado upregao u vlastite planove. Spašavati na moru života, gdje se ljudi utapaju, primarna je zadaća Isusovih učenika. To predmnijeva biti nazočan tamo gdje čovjek jest, gdje pati, čim je okupiran, k čemu stremlji, od čega bježi, tamo gdje traži utjehu i lijek za goli život... Evangelizacijsko ribarenje nije »ribarsko prigovaranje« već donošenje Spasitelja. Preduvjet svemu tomu jest iskustvo osobne spašenosti.

Vjera koja oslobađa

U Isusovoj školi evangelizacije opažamo da je vjera često krivo shvaćena u njegovih učenika. Jesmo li mi kršćani bolji učenici od Isusovih prvih učenika? Isus zahtijeva da vjeru kritički sagledavamo. Evanđeoska je vjera dinamička

stvarnost između Učitelja i učenika, njegova se humanost prelijeva na međusobne ljudske odnose. Isus na sve moguće načine odvraća učenike da se ne umotavaju u celofan religijske tradicije, u pobožnosti farizeja, pismoznanaca i hramskih svećenika. Evanđelisti ističu da se Isusovi učenici suočavaju s malo-vjernošću. Kada bi bar imali vjere kao gorušičino zrno?! U čemu je njihova vjera bila iščašena? Išli su u sinagogu, na hodočašća, obdržavali Mojsijev zakon itd. U suvremenom kontekstu pravim se vjernicima smatra one koji dolaze u crkvu, konzumiraju sakramente, idu na hodočašća, poste petkom... Kakva je među njima evanđeoska vjera, koliko se o tomu vodi računa? Isusu je bilo važno da njegovi učenici ispravno nauče i prakticiraju vjeru koja može premještati brda. Na razne je načine uvježbavao učenike da otkriju ljepotu i smisao vjere koju on objavljuje. Rasti u vjeri i spoznanju istine važno je za primanje punine radosti života, to iskustvo vjere valja objaviti svijetu. Isusove prisposode će istinski spoznati tek kada prime obećanog Branitelja na Dan Pedesetnice. Evangelizacija nas ucjepljuje u Isusova obećanja, a blago koje je za nas pripremio besplatno je. Vjerujemo li na Isusov ili na svoj način? Poteškoće oko evangelizacije nastaju kada se ona brka s pobožnostima ili s duhovnostima. Isusova evangelizacija i iskustva Pracrkve svjedoče o razdobljima provođenja evangelizacije. Njegovati izvornu evangelizacijsku tradiciju znači kretati se u prokušanim okvirima. Opasnosti koje vrebaju iznutra su upadanje u kršćanski *new age* svega i svačega pomalo, sklonost duhovnom *šopingu*. Ta evangelizacija nije nacijepljena na osobu Isusa Krista i ranokršćansku praksu. Pavlova evangelizacija ima jasne postulate i ciljeve. Koliko je moguća reevangelizacija Crkve »miksanjem« raznih pobožnosti? Vjernici doduše mogu biti pobožni, ali to ne znači da su i evangelizirani. Evangelizacijski rad prvenstveno je usmjeren na postavljanje temelja vjere. Na tom temelju moguće je nadograđivanje, ali je nužno ovo dvoje razlikovati. U svakom vremenu Bog podiže ljude sa snažnom karizmom koji postavljaju i obnavljaju temelje vjere, te svojom posebnom duhovnosti (iskustvom vjere u svom vremenu) doziđuju Crkvu. Bog u dijeljenju karizmi ne duplira svece: jedan je Ambrozije, Ignacije Antiohijski, Augustin, Bazilije, Benedikt, Dominik, Ivan Bosco, Franjo Asiški, Franjo Ksaverski, Grgur Nazijanski, Ignacije... ili jedna je Edit Stein, Majka Terezija, Terezija Avilska itd. Ako držimo da je svaki čovjek neponovljiv, a sveci unikatno obdareni karizmama, mogu li se onda restaurirati svetačke karizme u novoj evangelizaciji Crkve? Bog u svakom vremenu Crkvi daje karizme. Čini se da nitko nije tako hrabro evangelizirao hijerarhijsku Crkvu kao papa Franjo. Pri tom nailazi na osporavanja i izaziva neke dileme, ali jasno je da nikada nije bilo jednostavno plivati uzvodno, prema izvoru.

Isus je stalno budio vjeru u ljudima, izazivao slušatelje da u njima ražari božansku. Ona se rađa iz evangelizacije, iz osluškivanja Božjega proglašenja, poučavanja, iz zagledanosti u Isusove riječi i djela. Sin je Božji sve poduzeo da bi se čovjek usudio povjerovati i izići iz svoje egzistencijalne pećine na slobodu. To je ta tiha revolucija za kojom vapi ljudski rod. Na toj dubokoj ljudskoj čežnji evangelizacij-

skim konopcima pomažemo da do njih siđe Isus iz Nazareta. On se u njihovoj osobnoj egzistenciji objavljuje kao Spasitelj, a evangelizatori su njegovi asistenti.

Zaključne misli

U kerigmatsko-evangelizacijskim željama nužno je voditi računa o čovjekovoj duhovnoj dimenziji po kojoj čovjek jest osoba i time je zadobio neotuđivo ljudsko dostojanstvo. Bogu je stalo do njegova najdražeg bića kojega je đavao zaveo i zavodi, čineći sve da naruši njegov odnos sa Stvoriteljem. Čovjek stoga svoga Stvoritelja ne otkriva svojim predodžbama ili filozofskim promišljanjem da Apsolutni mora postojati. Čovjekovi napori da shvati Boga često završavaju u beznađu agnosticizma ili deizma, u prihvaćanju religije kao *apaurina* ili pak vode do pobune i radikalne kritike da je to iluzija, fatamorgana... Iskrivljene, negativne slike o Bogu sprječavaju čovjeka da priđe svome Stvoritelju. U takvom toksičnom kontekstu dobro je biti ateist. Dobro je i ovdje se prisjetiti davno izrečene teološke misli da kršćanin nije čovjek koji vjeruje u Boga, nego je kršćanin čovjek koji vjeruje u Boga Isusa Krista. To je odlučujuća razlika. Treba se ostaviti religija da bi se postalo kršćaninom. Isus iz Nazareta nam se toliko približio da ga možemo osobno susreti ovdje na zemlji. U njenu susrećemo Boga Oca, Stvoritelja neba i zemlje. To je blago koje ljudi traže i onda kada misle da je to religiozni opijum. Ta revolucionarna Dobra vijest rado se sluša u svim epohama ljudske povijesti. Inače bi kršćanstvo bilo prepolovljeno kada ta svjedočanstva ne bi bila istinita. Kad bi kršćanstvo bilo jedna u nizu religija, bilo bi nepotrebno, suvišno. Pitanje vjere i nevjere zasijeca u srž ljudskog postojanja. Isus je Nikodemu rekao da se treba roditi odozgor, od Duha (usp. Iv 3,1-8) Isusova. Apostolska i svaka istinska kerigma je upravo ono čemu teži svaka evangelizacija. Isus je svojim životom i predanjem sve pripremio i osigurao put u vječnu domovinu. Apostoli su nakon trogodišnje evangelizacije ušli u Isusovu Radosnu vijest. Zato su mogli biti neustrašivi svjedoci. Suvremena sekularizacija samo je razotkrila kerigmatsko-evangelizacijski vakuum u kršćanskoj formaciji. Ima li smisla proklinjati sekularizaciju? Sekularnost ima i dobru stranu za kršćansku vjeru. Nisu li biblijska i crkvena sužanjstva objelodanila istinu koju je bilo teško na vrijeme progutati, a to je prepoznavanje znakova otkliznuća od vjere u živoga Boga i samozadovoljno ušuškavanje bez samokritičnosti? Najhitnija je zadaća Crkve vratiti se izvornoj evangelizaciji, ali ne i restauraciji. Nema mjesta grozničavoj panici, ni otvaranju apokaliptičkih Pandorinih kutija. Potrebna je smirenost i povjerenje u Isusa koji je u različitim situacijama među učenicima pokazao svoju suverenu vlast. Prisjetimo se zgrade kada su ga usred uzburkanog valovlja u smrtnom strahu probudili dok je on mirno spavao na krmu lađe (usp. Mk 4,35-41). Bez obzira na to što suvremeni svijet plovi po uzburkanim morima, istinski evangelizatori u ljudske tjeskobe i strahove donose glas onoga koji za sebe kaže: »Ja sam, ne bojte se« (Mt 14,27).